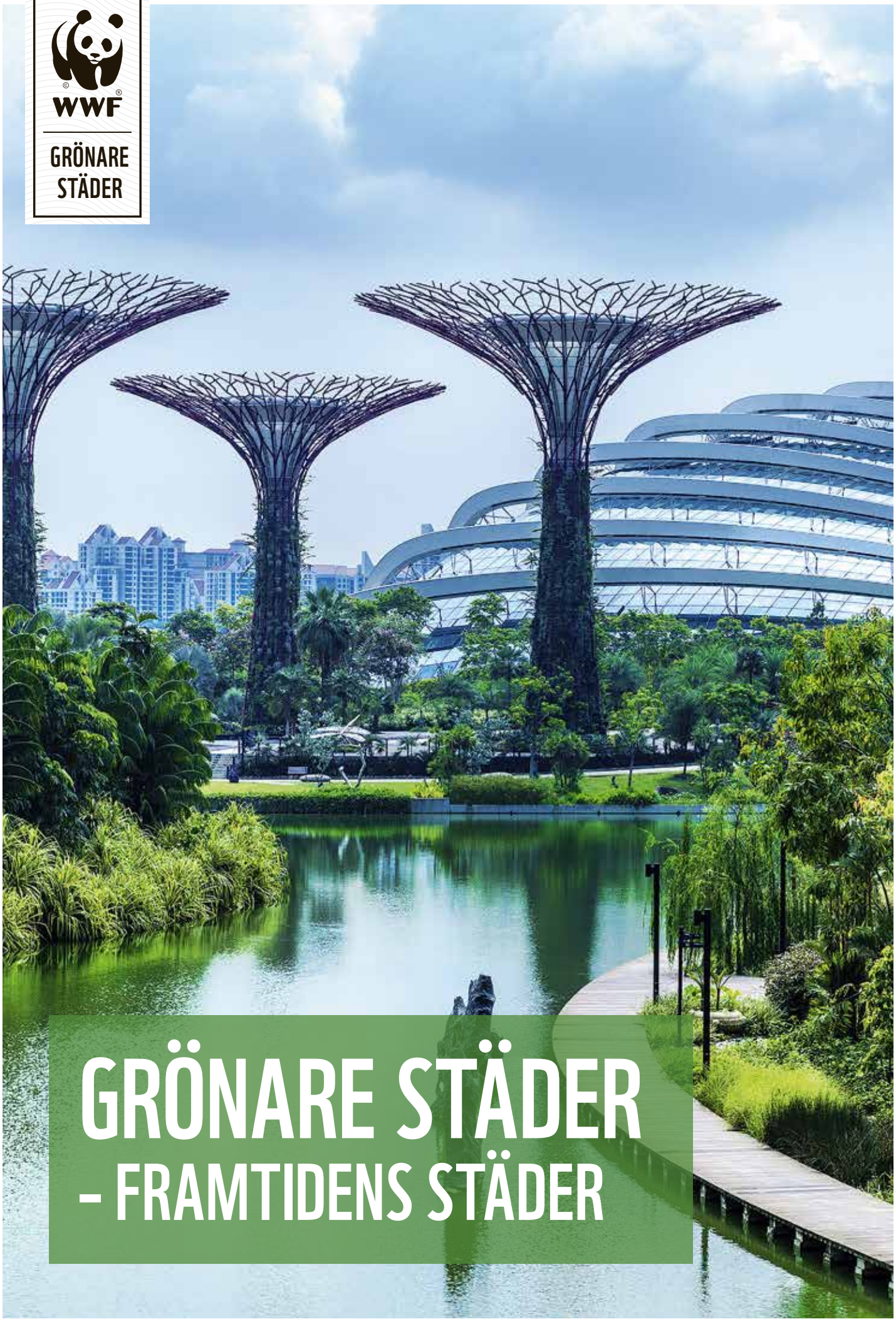
WWF

GRÖNARE STÄDER

GRÖNARE STÄDER
– FRAMTIDENS STÄDER

WWF FOKUSERAR PÅ HÅLLBARA STÄDER

Världsnaturfonden WWF arbetar för hållbara städer utifrån visionen One Planet Future – en framtid på en levande planet. Det innebär att människor i alla länder ges möjlighet att leva ett gott liv och där planetens biologiska mångfald förvaltas på ett hållbart sätt. Hållbara städer är gröna städer.

I Living Planet Report beskriver WWF jordens biologiska mångfald och människans anspråk på jordens biokapacitet. Om allas livsstil motsvarade en genomsnittlig europeisk stadsbos skulle vi behöva tre planeter för att få fram alla resurser och absorbera utsläppen av koldioxid.

Foto: SEGERSTRÖM OSCAR / Aftonbladet / IBL Bildbyrå

Klimatförändringen påverkar hela vår jord. Långvarig torka i Sudan och skyfall på Sankt Eriksplan i Stockholm är två sidor av samma mynt. Grönare städer motverkar dagens och morgondagens effekter av klimatförändringen.

Vi måste klara av att leva på en planet

Allt vi människor gör har inverkan på vår miljö på något sätt. Maten vi äter, kläderna vi har på oss, allt som produceras och konsumeras får effekter för världens skogar, hav, vattendrag, mark, luft, djur och växter. Ju mer vi producerar och konsumerar, desto mer påverkas allt levande omkring oss, vare sig vi bor på landsbygden eller i städer. Konsumtionen av material och energi orsakar ett växande så kallat *ekologiskt fotavtryck*, det vill säga ett mått på mängden resurser som en människa förbrukar.

I dag bor över hälften av jordens invånare i städer och urbaniseringen är en stark global trend. Inom några årtionden beräknas så mycket som 70 procent av världens befolkning vara stadsbor. Samtidigt rymmer städer stora möjligheter att skapa hållbara livsstilar.

När vi studerar våra ekologiska fotavtryck förstår vi mer om denna påverkan och kan bättre bidra till samhällets omställning mot en mer ansvarsfull produktion och konsumtion. Vi behöver möta mänskliga behov på ett smart sätt, med minimala fotavtryck och med bibehållen eller ökad livskvalitet. Vi måste utveckla städer som gör hållbara livsstilar möjliga och tar tillvara stadens gröna områden och ekosystemtjänster.

Urban grönska och ekosystemtjänster

”Urban grönska” är allt från den storstadsnära vilda skogen, stadsparker mitt i bebyggelsen, stadsträdgårdar, koloniträdgårdar och gröna bakgårdar-tak-väggar. Men det är även den lite otydligare struktur av grönska som binder ihop staden som mittremsor av gräs i gatan och trädalléer, ofta i god kombination med en blå struktur av parkdammar, kanaler, åar och stränder. Den gröna och blå staden ger rekreation, ökad trivsel och trygghet.

Ovärderligt i framtiden är grönskans roll att ge oss de gratisgåvor som kallas *ekosystemtjänster* som produktion av livsviktigt syre, vattenrening, bildande av jord och nedbrytning av avfall. Andra exempel är att växter pollineras, att vi får mat, mediciner, timmer, fibrer och biobränslen från naturen. Grönområden renar luften, dämpar buller, mildrar effekter av oväder och värmeböljor samtidigt som de bidrar till att skapa ett behagligt klimat i staden. Ekosystemtjänster är ovärderliga – och helt gratis!

Grönområden, klimat och stadsmiljö

På grund av klimatförändringen har frekvensen av naturkatastrofer som drabbar städerna – som stormar, översvämningar, jordskred, värmeböljor och torka – ökat. För att motverka naturkatastrofer är grönområden och särskilt stadsskogar viktiga för stadsmiljön. Med ökad temperatur och fler skyfall kommer grönskan och särskilt träd att vara livsviktiga. I dag får vi i stort sett varje vecka nyheter om att någon del av jorden drabbas av katastrofer som ofta bottnar i effekter av klimatförändringen. Detta sker såväl i nord som i syd, i Kina såväl som i Sverige.

Skogar i städerna som används som rekreationsområden bidrar också till god hälsa, upplevelser av skönhet och välbefinnande hos stadsborna samt ger livsrum för biologisk mångfald. Många arter trivs bättre i städernas grönområden än i produktionslandskapet utanför staden. *City Biodiversity Index* är ett globalt initiativ för att spegla städers betydelse för biologisk mångfald. *Läs mer på: www.cbd.int*

WWF OCH STÄDER

WWF verkar för att skydda, återskapa och länka ihop stadsnära gröna områden och att vårda och utveckla ekosystemtjänster i stadsnära miljöer. WWF fokuserar speciellt på ekologiska fotavtryck, innovationer, urban grönska och ekosystemtjänster samt på lärande och deltagande.
WWF arbetar också med utbildning och kunskapsuppbyggnad, projekt ute i fält och med utåtriktad kommunikation. WWF formar en röst som inte bara pekar på de stora problemen, utan även på de goda modeller och lösningar som redan finns eller kan utvecklas.

70 PROCENT

INOM NÅGRA ÅRTIONDEN BERÄKNAS 70 PROCENT AV VÄRLDENS BEFOLKNING VARA STADSBOR

Foto: Joshua Haviv / Shutterstock

Städer kan ha mycket rik biologisk mångfald och ett anmärkningsvärt stort antal arter är kända i och runt stora städer som till exempel Singapore, Canberra, Rio de Janeiro, Chicago, New York, Berlin, New Delhi och Stockholm. Central Park i New York är en omistlig oas för stadsborna. I och intill Central Park är värdet av både ekosystemtjänster och fastigheter högst på hela Manhattan.

Sammanfattningsvis är grönområden av olika slag livsviktiga för framtidens städer. Grönområden renar luften, dämpar buller, mildrar effekter av skyfall och värmeböljor samtidigt som de bidrar till att skapa ett behagligt klimat i staden samt levererar många värdefulla ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

Politisk handlingskraft och investeringar krävs för att skydda och bevara grönområden och särskilt träd och skogar i och omkring städer. Genom att värdera, planera, sköta och framför allt värna urban grönska kommer vi att få bättre förutsättningar för att dämpa effekterna av framtidens klimatförändringar. Urban grönska är därför avgörande för hur hållbara städer utvecklas. Därför är gröna städer hållbara städer.

NÄR STADEN VÄXER MINSKAR GRÖNSKAN

Inflyttningen till våra städer fortsätter att vara hög, ute i världen såväl som i Sverige. I storstadsområden kan vi förvänta oss de största konflikterna mellan exploatering och bevarande av urban grönska. En alltför snabb befolkningstillväxt med akuta behov av bostäder och vägar ställer till problem.

Landets största städer växer snabbast och där minskar också grönskan mest. Urban grönska måste säkras för städernas invånare. I täta städer krävs såväl större parker och grönområden som mikroparker belägna högst 300 m från närboende.

Urban grönska måste säkras för stadens invånare

De som är ansvariga för planering och beslut väljer ofta att se den snabba inflyttningen och expansionsbehoven som ett tecken på innovationskraft, dynamik, globalisering och en stadsutveckling i världsklass. Även om kommunernas miljöprogram, grönplaner och hållbarhetsredovisningar ger ett betryggande intryck i sina formuleringar så kvarstår problemet att urban grönska minskar i små och stora steg.

Sveriges största städer växer snabbast och där minskar också grönskan mest. När en stad växer snabbt, ökar trycket på byggbar mark, särskilt i de centrala delarna av staden. Ofta är det en vilja från exploatörernas sida att få goda attraktiva lägen, vilket övergivna hamnar och industriområden hittills kunnat bistå med. Nu börjar dessa goda lägen ta slut och trycket riktas allt mer mot lokala grönområden. Bristen på mark är egentligen inte problemet utan att de mest lönsamma exploateringslägena kolliderar med viktiga grönområden.

Varje projekt i sig kanske inte är så stort men sammantaget försvinner stora grönområden som för de närboende har stor betydelse. Här drabbas alla men särskilt barn, handikappade och äldre som ofta har svårt att ta sig till alternativa grönområden. Förr växte förorter upp längs spårbunden trafik vilket skapade kilar av natur mellan de nya bostadsområdena. Nu förtätas dock dessa områden så att de gröna kilarna med natur byggs igen. För att fördela exploateringstrycket och grönskan i staden, bör i stället glesa förorter förtätas med stadsbebyggelse vid spårbunden trafik – en nödvändighet för att fördela exploateringstrycket och grönskan i staden.

Grönskans fördelning i staden är ofta ojämnt fördelad. I villaområden köper man sin egen grönska i form av en villatomt i en mestadels ganska grön omgivning. De som bor i innerstadens flerfamiljshus måste kunna få möjligheter att kollektivt nyttja urban grönska i sitt närområde. För att detta ska bli verklighet krävs att urban grönska säkras för alla stadens invånare genom att skydda urban grönska i detaljplaner eller genom inrättande av naturreservat eller kanske till och med fler nationalstadsparker.

Foto: Thomas Alterdal

Bilismen i våra städer är inte långsiktigt hållbar. Den ökande bilismen i våra storstäder skapar buller, föroreningar, barriärer, exploaterar grönområden och ger en icke hållbar livsstil.

© Spårvagnsstäderna

Städer byggda för färre bilar och mer kollektivtrafik kan ge mer rum för grönska, till exempel som bullerdämpare vid spårvagnsspår

Foto: Stig Fredriksson

God tillgång till urban grönska gynnar motion för alla behov och i alla former.

Foto: Thomas Alterdal

Urban grönska av hög kvalitet ska vara trygg för alla besökare.

Foto: Thomas Alterdal

Foto: Thomas Alterdal

Kärleksstigen, som invigdes 2012 av Kronprinsessparet, ska förutom kärlek mellan människor också visa värdet av urban grönska. Kärleksstigen ligger vid Isbladskärret i Kungliga nationalstadsparken i Stockholms innerstad, några kilometer från Sergels torg.

Foto: Stig Fredriksson

Foto: Thomas Alterdal

Den gröna staden är viktig för både barn och vuxna, för rekreation och för spännande möten med vilda djur; här en räv med dagens byte.

HÅLLBAR GRÖN STADSUTVECKLING

I många växande städer är balansen mellan bevarande och exploatering ständigt aktuell. Inslaget av urban grönska behöver både värnas och vårdas och alla möjligheter till att även nyskapa urban grönska bör tas till vara.

Foto: Henrik Ekman

År 2015 fyllde Kungliga nationalstadsparken 20 år. Kungen invigde i Ulriksdals slottspark den 19 maj 1995 genom att sända iväg duvorna ”Värna”, Vårda” och ”Visa”.

ÅR 1995

UTSÅGS VÄRLDENS FÖRSTA NATIONALSTADSPARK OCH DEN TÄCKER DELAR AV STOCKHOLM, SOLNA OCH LIDINGÖ KOMMUN

Foto: Stig Fredrikson

Urban grönska ska inte vara en avlägsen och separerad del av staden och invånarnas liv utan i hög grad en aktiv del av den som här i Slottsskogen i Göteborg.

Hållbar grön stadsutveckling i Stockholm, Göteborg och Malmö

I Sveriges tre storstäder, Stockholm, Göteborg och Malmö, har vi haft en ganska likartad historia från medeltida försvarsfästen och marknadsplatser, via stolta industritraditioner till det globala informationssamhället.

Utvecklingen under ”rekordåren” på 1960- och 1970-talen följdes av den stora industridöden med bland annat varvskris som lämnade tomma hamn- och industritomter efter sig. Detta har nu gett spännande stadsbyggnadsprojekt som Hammarby sjöstad i Stockholm, Norra älvstranden i Göteborg och Västra hamnen i Malmö. När dessa områden tar slut, är det viktigt att hitta lösningar som inte konkurrerar med grönskan utan i stället samverkar med målen om tätare och grönare städer. Ett sätt är att bygga bostäder på före detta parkeringsplatser och flerfiliga vägar, vilket både uppmuntrar mer hållbart resande och ger utrymme för mer växtlighet. Ett annat är att styra exploateringen längre ut från staden till goda kommunikationslägen som till exempel de regionala kärnorna i Stockholms regionplan.

Kungliga Nationalstadsparken i Stockholm bör få starkare skydd

I Stockholm finns ett sammanhängande kungligt parklandskap (Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården) som 1995 utsågs till världens första nationalstadspark. Kungliga nationalstadsparken (Ekoparken) är Sveriges hittills enda försök att bevara natur-, kultur- och friluftsvärden centralt i en storstad under en särskild lagstiftning.

Med ett ekologiskt synsätt ska parken bidra till en uthållig och hållbar utveckling i Stockholm och samtidigt bevaras som en grön lunga från intrång och skada från den växande staden. Trots detta syfte är det många byggprojekt som planeras i eller intill nationalstadsparken och lagen och dess tillämpning bör därför bli mer strikt och mer specifik.

Det är viktigt att notera att när staden bygger mycket vid parkens gränser så ska parken räcka till för tusentals fler invånare. Då kan man inte samtidigt minska grönytan inne i parken, vilket tyvärr sker.

Slottskogens stadspark i Göteborg bör skyddas

År 1864 ville landshövdingen Albert Ehrenswärd ge göteborgarna en stadspark då befolkningsmängden hade ökat markant. I dåvarande stadsfullmäktige satt August Kobb, som inspirerad av engelska parkideal och Skansen i Stockholm, gjorde Slottsskogen till en regelrätt park med stora gräsytor, djurpark och dansbana. Trots sin stora betydelse för göteborgarna har Slottsskogen inte något formellt skydd, vilket skulle behövas för att säkra den biologiska mångfalden och natur- och kulturvärden för alla göteborgare.

Rya skog – naturreservat i Göteborg naggat i kanten

Rya skog är belägen på Hisingen, vid Älvsborgsbrons ena fäste. Den ligger mitt i ett exploaterat industriområde. Trots det är detta ett av de mest artrika naturområdena i Göteborg och blev 1928 det första naturreservatet i Göteborgs och Bohuslän. Stigarna i Rya skog slingrar sig fram genom fuktig, lummig lövurskog med gamla grova träd. Rya skog är ett exempel på hur centralt belägen tätortsnära natur kan ha rik biologisk mångfald och höga rekreationsvärden. Områdesskyddet med naturreservat har naggats lite i kanten av ett reningsverk. Det händer ganska ofta att intrång sker längs med kanterna på reservat. Därför är buffertzoner mellan skyddad natur och bebyggelse viktiga.

Foto: Paolo Rosa / Creative Commons

Foto: Mikael Hellman

Grön arkitektur kan ta sig många olika uttryck, som i en grönskande husfasad på Musée du Quai Branly i Paris eller grönskande sedumtak i Malmö. Gröna tak dämpar buller, minskar översvämningar vid skyfall, dämpar värmeböljor, binder luftföroreningar, sparar energi, och är ibland underhållsfria. Men grön arkitektur kan aldrig ersätta stadens grönområden.

Foto: Mikael Hellman

Dammar och kanaler fungerar i staden som kvävefällor och översvämningsskydd och är uppskattat i stadsbilden från Augustenborg i Malmö.

Malmö har en gedigen grönplan

Malmö har satsat på en väl utvecklad ekostadsdel, Augustenborg, med dammar som kvävefällor och översvämningsskydd, plantager för gröna tak med mera. Det gröna ryktet till trots är den sammanlagda arealen park- och naturmark i Malmö, ”Parkernas stad”, mycket begränsad. I jämförelse med andra svenska städer så har Malmö i särklass minst grönområden per person. All park- och naturmark i kommunen är på ett eller annat sätt anlagd, och utanför Malmö breder högt klassad åkermark ut sig på Skånes slätter.

Malmö befinner sig i ett skede med snabb utbyggnadstakt och hård konkurrens om marken. Att formulera mål och riktlinjer för arbetet med gröna frågor och att bedriva en medveten, långsiktig och strategisk grönplanering är viktigt för att det ska vara möjligt att balansera den planerade exploateringen mot befintlig och önskvärd framtida urban grönska. Malmö har en mycket gedigen grönplan, som utgör underlag till bland annat översikts- och detaljplaner, men som alltid avgörs tyngden i planen utifrån förankringen hos den sittande politiska majoriteten. Grönplanen i sig är inget skydd utan trycket på Malmös grönområden förväntas öka i framtiden.

Grönare städer är framtidens städer!

Genom att belysa fördelarna med tätortsnära natur och dra nytta av dess pedagogiska och sociala värde – vid sidan av biologisk mångfald och livsviktiga ekosystemtjänster – ökar även stadens möjligheter att förse sina invånare med kvalitet och mångfald. Urban grönska ska inte vara en avlägsen och separerad del av staden och invånarnas liv utan i hög grad en aktiv del av den. Målet är att grönskan ska få ett ”mentalt skydd” genom alla som uppskattar dess värden. På så sätt blir grönare städer framtidens städer!

Grönare städer är framtidens städer

Urban grönska och ekosystemtjänster

EKOSYSTEM

Ekosystemtjänster är de ovärderliga gratistjänster som naturen ger oss i form av syre, vattenrening, pollinering, biologisk mångfald och mycket mer.

GRÖNSKANS VÄRDE

Grönskan ger staden ekosystemtjänster och stadsbor en bevisligen bättre hälsa. Att dämpa effekterna av klimatförändringen är grönskans viktigaste uppgift.

GRÖN LAG

För att skapa grönare städer krävs ett starkt skydd för urban grönska. Nationalstadsparken i Stockholm, skapad 1995, är ett försök att göra detta med lagstiftning.

70 % STADSBOR

Urbaniseringen är en stark global trend. Redan i dag bor hälften av jordens invånare i städer och 2050 beräknas 70 procent av alla människor vara stadsbor.

GRÖNA LÖSNINGAR

Det behövs ett starkt fokus på gröna lösningar för att säkra en globalt hållbar utveckling de närmaste decennierna.

EKOLOGISKA FOTAVTRYCK

Städer har en nyckelroll i att göra visionen om globalt hållbara fotavtryck till verklighet. Här finns störst möjlighet att minska våra ekologiska fotavtryck.

GRÖNA STÄDER

Gröna städer kan erbjuda möjligheter till ett klimatsmart och resurseffektivt liv med hög kvalitet genom smart stadsplanering som gör det lätt att resa, bo och konsumera hållbart.

WWF

Därför finns vi

För att hejda förstörelsen av jordens naturliga livsmiljöer och bygga en framtid där människor lever i harmoni med naturen.

wwf.se

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

FSC www.fsc.org MIX Papper från ansvarsfulla källor FSC® C006329

Världsnaturfonden WWF, Ulriksdals Slott, 170 81 Solna
Tel 08-624 74 00, info@wwf.se, plusgiro 90 1974-6, bankgiro 901-9746

Foto: Filipe Frazao / Shutterstock (omslag); NASA (bild i panda), Produktion: Odelius & CO 56241/14-4026